

OCHRANA OBYVATEĽSTVA PRED MOŽNÝMI NÁSLEDKAMI BIOTERRORIZMU A CHEMICKÉHO TERRORIZMU

**Bezpečný obyvateľ = bezpečná rodina
= bezpečná obec = bezpečný štát**

**= INFORMAČNÝ LETÁK PRE OCHRANU OBYVATEĽSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY =**

Vážený obyvateľ Slovenskej republiky,

tento **informačný leták Vám poskytuje základnú informáciu** o ochrane pred možnými následkami bioterorizmu a chemického terorizmu, to znamená zámerného (teroristického) použitia bakteriologických (biologických) zbraní a chemických zbraní na našom území. **Ich ničivou zložkou sú biologické prostriedky a toxické chemické látky.**

Podnetom pre vypracovanie letáka bol po teroristických útokoch na USA v septembri 2001 hromadný celosvetový výskyt stoviek poštových zásielok podozrivých z kontaminácie pôvodcom smrteľne nebezpečného ochorenia antraxu, ako aj **medzinárodná situácia spôsobená rizikom globálneho rozšírenia a použitia bakteriologických (biologických) zbraní a chemických zbraní.** Vám poskytnutý leták je konkrétnou odpoveďou na situáciu pre zabezpečenie adekvátnej ochrany obyvateľstva.

Významným podnetom je aj nízka pozornosť obyvateľov riziku ohrozenia, ktoré si **uvedomujú na svoju škodu až po napadnutí. Skúsenosti potvrdzujú,** že straty na životoch a prípady poškodenia zdravia **sa mnohonásobujú** podceňovaním vlastnej pripravenosti, neznalosťou činnosti a podľahnutím panike v období krízovej situácie.

Obyvateľ **nemôže ako jednotlivec otočiť vývoj krízovej situácie naspäť, ale nie je bezmocný.** Použitím znalostí získaných v rámci prevencie **môže výrazne znížiť** závažné následky teroristického napadnutia zbraňami hromadného ničenia. **Prevencia bola, je a bude dôležitejšia a mnohokrát lacnejšia,** ako odstraňovanie uvedených následkov.

Leták bol zostavený so zámerom vzbudiť Váš stály záujem o pôsobiacie riziká ohrozenia života, zdravia a majetku v okolí miesta trvalého bydliska a pracoviska, **zvýšiť** Vašu pripravenosť v uvedenej oblasti preventívnymi opatreniami, **napomôcť Vám osvojiť si** postupy zisťovania príznakov použitia uvedených druhov zbraní hromadného ničenia **a odporučiť Vám činnosti** na ochranu života a zdravia seba, rodiny, spoluzamestnancov a spoluobyvateľov vo Vašom najbližšom okolí.

Umožňuje Vám lepšie uplatniť ústavou zaručené právo na ochranu života, zdravia alebo majetku. Bez dôsledného uvedenia do života by však aj obsahovo najdokonalejší informačný leták zostal „papierovým tigrom“. Je v ľudskej povahe, že obyvateľ našej Slovenskej republiky **zmení svoje zaužívané, ľahostajné správanie sa iba vtedy, keď uvidí** prínos z rešpektovania odporúčaných pokynov z informačného letáka, prípadne **zaplatí často vysokú cenu** za ich nerešpektovanie.

Na záver Vám, **vážený obyvateľ,** prajem úspešné osvojenie si predložených informácií. Tento leták uložte na prístupnom mieste pre použitie v prípade potreby.

**ŠŤASTIE VÄČŠINOU PRAJE
PRIPRAVENÝM !**

1. Možné varianty ohrozenia obyvateľstva bioterorizmom a chemickým terorizmom:

- a) bioterorizmom a chemickým terorizmom - **použitím aerosólov** z lietadiel a balónov **v priestoroch vysokej koncentrácie obyvateľstva** (prírodné kiná, amfiteátre, futbalové štadióny, dopravné uzly, obytné štvrte), pričom aerosóly sú jemne rozptýlené čiastočky nebezpečnej látky napríklad vo vzduchu, **šíriace sa ako hmla a oblak v smere prízemného výškového vetra na desiatky kilometrov**,
- b) bioterorizmom a chemickým terorizmom - **použitím aerosólov, vznikajúcich výbuchmi** biologickej a chemickej munície, **v priestoroch hromadného pobytu obyvateľstva** (futbalové a zimné štadióny, športové haly, kiná, divadlá, amfiteátre, výškové budovy, nákupné centrá, dopravné uzly),
- c) bioterorizmom - použitím **prenášačov pôvodcov hromadných, najmä prenosných ochorení** (hmyzu a hlodavcov, divo žijúcich zvierat) **v zariadeniach na hromadné zásobovanie obyvateľstva** (obilných silách, veľkoskladoch potravín a krmív, hračiek a iných tovarov a vo veľkopredajniach),
- d) bioterorizmom a chemickým terorizmom - **nasadením špeciálne vycvičených teroristov v objektoch a zariadeniach na hromadné zásobovanie obyvateľstva** (vodojemy, vodné zdroje, obilné silá, veľkosklady potravín a krmív, hračiek a iných tovarov),

TECHNICKÉ PROSTRIEDKY POUŽÍVANÉ PRI BIOTERORIZME A CHEMICKOM TERORIZME

**TERORISTICKÉ (SKRYTÉ, DIVERZNÉ) POUŽITIE TOXICKÝCH CHEMICKÝCH LÁTKO
=CHEMICKÝ TERORIZMUS=**

CHEMICKÉ AEROSÓLY

rozstrekovacie zariadenia
aerosólové generátory
balóny (aerostaty)
mínometná chemická munícia
chemické fugasy (pozemné chemické míny)
chemické granáty a rakety

TOXICKÉ CHEMICKÉ LÁTKY (DIVERZNÉ JEDY) v kvapalnom, plynnom a práškovitom skupenstve

tuby, ampuly, injekcie a iné diverzné prostriedky

**TERORISTICKÉ POUŽITIE BIOLOGICKÝCH PROSTRIEDKOV
=BIOTERORIZMUS=**

ŽIVÍ PRENÁŠAČI

hmyz
hlodavce
hovädzí dobytok
divo žijúce zvieratá (jelenia, srnčia, diviacia a zajačia zver)

BIOLOGICKÉ AEROSÓLY

aerosólové generátory, biologická munícia

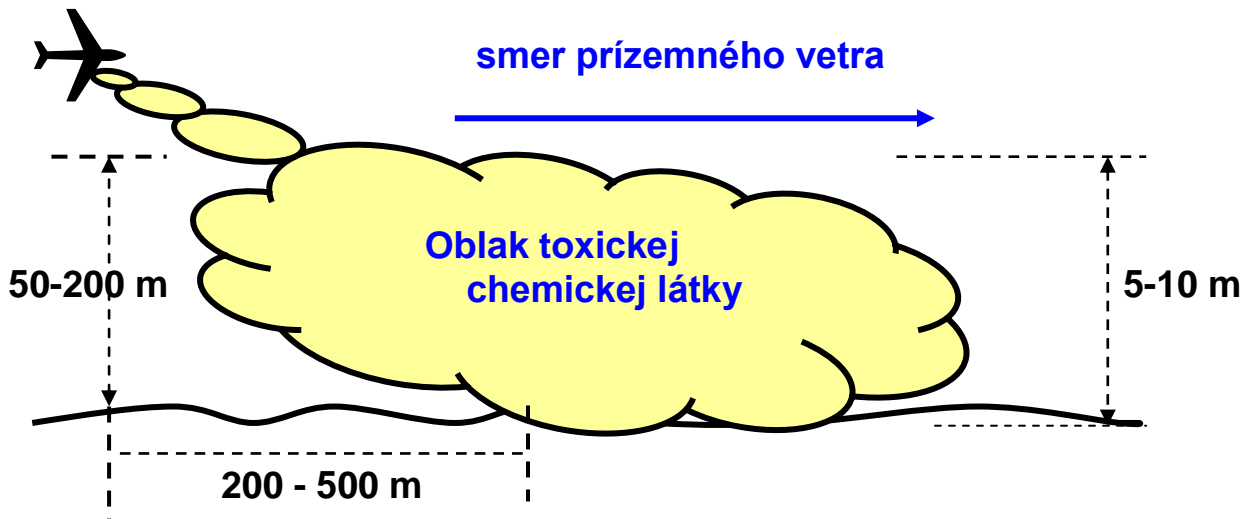
PÔVODCOVIA HROMADNÝCH, NAJMÄ PRENOSNÝCH OCHORENÍ v kvapalnom, práškovitom skupenstve a vo forme pást

tuby a ampuly
listy a balíky
vrecká, krabice, vrecia
injekcie
kontaminované predmety, potraviny, voda, nápoje a krmivo

Pri riziku teroristického napadnutia alebo po jeho uskutočnení vzniká krízová situácia a pri jej nepriaznivom vývoji môže prezident na návrh vlády vyhlásiť výnimočný stav na obdobie maximálne 60 dní, s možným predĺžením o 30 dní.

2. Príznaky bioterorizmu a chemického terorizmu:

- možno počuť a vidieť tlmené, neostré výbuchy biologickej a chemickej munície (bômb, rakiet, mín, fugasov a granátov) so vznikom belavého oblaku aerosólu, šíriaceho sa v smere prízemného vetra,
- šíri sa belavý oblak aerosólu za lietadlom a balónom v smere prízemného vetra a kopíruje povrch terénu v hladine 5-10 m - pri biologickom aerosóle sa viditeľnosť rýchlo stráca, pri chemickom aerosóle viditeľnosť oblaku zotrváva,

- na teréne porastenom vegetáciou a rôznych materiáloch sú viditeľné drobné olejovité kvapky, jemný poprašok, črepiny munície, časti zariadení na vytváranie aerosólu, kontajnerov a iných obalov,
- je zjavné náhle plošné poškodenie a zničenie vegetácie (zmena farby, uschnutie),
- prítomné sú napučené a lepkavé škvvrny, zvrásnenie povrchov plastových fólií a papiera, sú viditeľné stopy po kvapkách na povrchu suchých sypkých materiálov (múky, pôdy, pilín, piesku),
- pozorovateľné sú mastné škvvrny na vodnej hladine, často s dúhovým zafarbením,
- v teréne sa vyskytuje v nezvyklom množstve a ročnej dobe hmyz aj neznámych druhov (vši, blchy, muchy, kliešte), zdochliny hlodavcov, predmety, časti obalov s neznámym účelom,
- nenachádzajú sa bežné drobné organizmy (dafnie, larvy a pod.) v riekach, potokoch a rybníkoch,
- v priestoroch s možným hromadným ohrozením obyvateľstva (vodojemy, úpravne vody, veľkosklady, vzduchotechnika výškových budov, športových hál, zimných štadiónov, dopravné uzly) sa pohybujú podozrivé osoby s neznámym vybavením (napr. zvláštnymi prepravnými obalmi) a nejasnými úmyslami,
- šíria sa, náhle a bez zjavnej príčiny, hromadné prenosné ochorenia medzi obyvateľmi a zvieratami, prejavujú sa príznaky otravy (intoxikácie), vznikajú hromadné úmrtia obyvateľov, úhyn zvierat a hromadné poškodenia zdravia.

3. Varovanie obyvateľstva

V prípade ohrozenia obyvateľstva následkami bioterorizmu a chemického terorizmu **bude vyhlásený** nasledovný varovný signál:

<p>1. Varovný signál VŠEOBECNÉ OHROZENIE dvojminútovým kolísavým tónom sirén - pri ohrození alebo pri vzniku mimoriadnej udalosti, ako aj pri možnosti rozšírenia jej následkov - obdržíte následnú hovorenú informáciu - „biologický poplach“ alebo „chemický poplach“</p>	
---	---

Po ukončení ohrozenia:

<p>2. Signál KONIEC OHROZENIA dvojminútovým stálym tónom sirén bez opakovania - koniec ohrozenia alebo koniec pôsobenia následkov mimoriadnej udalosti .</p>	
--	---

Varovný signál sirény **môžete počuť** aj pri preskúšaní prevádzkyschopnosti systémov varovania obyvateľstva **vždy v druhý piatok v mesiaci o 12,00 hod.** O tomto a ďalších skúškach **informujú** rozhlas, televízia a periodiká.

4. Ochrana obyvateľstva

a) prevencia

- **osvojiť si** vedomosti a odporúčané praktické návody na ochranu života a zdravia z informačných letákov, príručiek, metodických pokynov, publikácií, relácií verejno-právnej televízie a rozhlasu, relácií regionálnych televízií a rozhlasov, článkov v periodikách a pod.,
- **zúčastňovať sa** na príprave obyvateľstva na sebaochranu a vzájomnú pomoc, ako aj poskytovanie prvej predlekárskej pomoci, organizovanej okresným úradom, obcou a zamestnávateľom,
- **naučiť sa včas a bezpečne rozpoznávať** príznaky možného teroristického použitia zbraní hromadného ničenia,
- **pripraviť si vopred:**
 - ✧ **materiály potrebné na prežitie** do úkrytovej a evakuačnej batožiny,
 - ✧ **zásobu vody a trvanlivých potravín** v nepriepustných obaloch (plast, kov, sklo) minimálne na tri dni,
 - ✧ **materiály na vyhotovenie** improvizovaných prostriedkov individuálnej ochrany dýchacích orgánov (vodu sajúce tkaniny - vlna, bavlna a i.) a kože (impregnované materiály),
 - ✧ **teplomer** na meranie telesnej teploty,
 - ✧ **vodu sajúce a iné materiály na utesnenie** úkrytovej miestnosti (tkaniny, samolepiaca páska, gáza, vata, molitan, noviny a pod.),
 - ✧ **chemikálie na navlhčenie** tesniacich materiálov a improvizovaných prostriedkov individuálnej ochrany (SAVO, DOMESTOS, ocot, kyselina citrónová, sóda bikarbóna, Septonex, formalín, hypermangán, hydrogén),
 - ✧ **širokospektrálne antibiotiká** (napr. penicilín, amoxicilín, doxycyklín, tetracyklín, streptomycín, ciprofloxacín) na prípadné užitie dávky 500 mg pri prvotných akútnych príznakoch ochorenia, s opakovaním po 8-10 hod.

b) činnosť v prípade teroristického napadnutia

- ◆ **zachovať** pokoj a rozvahu, **nešíriť** paniku a **napomáhať jej zamedzeniu**,
- ◆ **improvizovane si chrániť dýchacie orgány vlhkou tkaninou, zadržať dych a opustiť urýchlene** ohrozený priestor kolmo na navlhčeným ukazovákom zistený smer prichádzajúceho prízemného vetra po schodnom teréne **a ukryť sa** vo vhodnej budove (podľa možností s viac ako 3 poschodiami),
- ◆ **sledovať** vysielanie verejno-právnej televízie a rozhlasu, regionálnych televízií a rozhlasov a obecného rozhlasu o vývoji krízovej situácie,
- ◆ **plniť** pokyny vydané oprávnenými orgánmi (starosta obce, primátor mesta, veliteľ zásahu, prednosta okresného úradu),
- ◆ **vyhotoviť si** improvizované prostriedky na ochranu dýchacích orgánov, očí a kože z vlastných odevných súčiastok a pomôcok,
- ◆ zo zásoby domácich chemikálií **si pripraviť roztoky** na navlhčenie materiálov na utesnenie úkrytovej miestnosti a improvizovaných prostriedkov individuálnej ochrany,
- ◆ **utesniť** okná, dvere a vetracie otvory v miestnosti pre ukrytie materiálmi navlhčenými v pripravených neutralizačných roztokoch,
- ◆ **zbytočne netelefonovať**, okrem súrnych prípadov (iba v tiesni),
- ◆ **poskytnúť pomoc** susedom (najmä deťom, tehotným ženám, prestárlym, chorým a bezvládnym osobám) a spoluzamestnancom,
- ◆ **dodržiavať** nariadené hygienické, protiepidemické opatrenia a protiepzootické opatrenia, režimy observácie (sledovania zdravotného stavu) a karantény (po potvrdení šírenia pôvodcu zvlášť nebezpečného ochorenia),
- ◆ **priebežne merať a zaznamenávať** telesnú teplotu u rodinných príslušníkov a nevládných susedov, prípadne u zvierat, **včas nahlasovať** zdravotníckemu zariadeniu zvýšený výskyt ochorení u obyvateľov (v rodine, kolektíve, u spoluobyvateľov) a veterinárnemu zariadeniu u zvierat,
- ◆ **užiť pri prudkom náraste teploty dávku 500 mg antibiotika a zaznamenať čas užívania** pre informáciu prichádzajúcich orgánov hygieny a epidemiológie,
- ◆ **pripraviť si** motorové vozidlo na samoevakuáciu (pohonné hmoty, autolekárnica, náhradné diely, prenosné svietidlo, deka, automapa s vyznačenou trasou vrátane prípadných obchádzok a pod.),
- ◆ **nabaliť si** urýchlene úkrytovú batožinu (s hmotnosťou 10-15 kg) a evakuačnú batožinu (do 25 kg pre deti, do 50 kg pre dospelých).

UPOZORNENIE - VŽDY PLATÍ !!!

Biologické prostriedky a toxické chemické látky **sa** vo forme oblaku **šíria vždy v smere prízemného vetra.**

Teroristické napadnutie vyvolá časovú tieseň, na pomoc sa nedostavia včas špecialisti zášahových jednotiek integrovaného záchranného systému. Preto sa musíte spoľahnúť sami na seba, kolegov, rodinných príslušníkov a susedov.

Neobdržíte včas prostriedky individuálnej ochrany (PIO) z výdajného strediska v obci, ani od zamestnávateľa. Musíte si vyhotoviť improvizované PIO.

Pred účinkami toxických chemických látok **si chráňte** kožu, **môžu prenikat' do vnútra organizmu, a tiež chráňte oči, ktoré sú najrizikovejšou vstupnou bránou.**

Ochrannú masku a jej náhrady **nemôžete použiť** na trvalý pobyt v priestoroch ohrozenia, **iba na únik** z nich do bezpečnej vzdialenosti s nižším rizikom.

5. Informácie o vlastnostiach a ničivých účinkoch bakteriologických (biologických) zbraní a chemických zbraní a možných následkoch bioterorizmu a chemického terorizmu

Podrobnejšie informácie k uvedenej problematike získate na viacerých informačných miestach:

- ❖ *Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici, Informačné centrum pre bakteriologické (biologické) a toxínové zbrane, stála informačná linka pre verejnosť - č. tel.: 048/41 42 230, 43 35 373, stála webová stránka pre verejnosť: <http://www.szubb.sk>,*
- ❖ *Úrad civilnej ochrany Ministerstva vnútra SR, stála informačná linka - č. tel.: 02/534 135 55, stála webová stránka: <http://www.uco.sk>,*

DVANÁSTKA PRE ÚSPEŠNÉ PREŽITIE KRÍZOVEJ SITUÁCIE

ABSOLVUJ VOPRED KURZ POSKYTOVANIA PRVEJ PREDLEKÁRSKEJ POMOCI !

SPOZNÁVAJ RIZIKO OHROZENIA ÚČINKAMI NEBEZPEČNÝCH LÁTOK V OKOLÍ BYDLISKA A PRACOVISKA !

PRAKTICKY SI PRESKUŠUJ V RODINE A NA PRACOVISKU POSTUPY NA OCHRANU PRED NÁSLEDKAMI POUŽITIA NEBEZPEČNÝCH LÁTOK !

PRIPRAV SI A OBNOVUJ ZÁSOBU MATERIÁLOV DO ÚKRYTOVEJ A EVAKUAČNEJ BATOŽINY, NA PRÍPRAVU UKRYTIA A NA ÚČELY IMPROVIZOVANEJ INDIVIDUÁLNEJ OCHRANY !

ZACHOVAJ POKOJ, NEPODLIEHAJ PANIKE, ZABRAŇUJ JEJ ŠÍRENIU !

ROZHODNI SA PRE SPRÁVNY POSTUP OCHRANY A ČINNOSTI !

NEOHROZUJ SÁM SEBA A INÝCH !

POMÁHAJ INÝM, NAJMÄ SLABŠÍM !

BEZDÔVODNE NETELEFONUJ !

NEROZŠIRUJ POPLAŠNÉ SPRÁVY !

SLEDUJ VYSIELANIE VEREJNO-PRÁVNEJ TELEVÍZIE A ROZHLASU, REGIONÁLNYCH TELEVÍZIÍ A ROZHLASOV, OBECNÉHO ROZHLASU !

PRESNE PLŇ A DODRŽIAVAJ OBDRŽANÉ POKYNY!